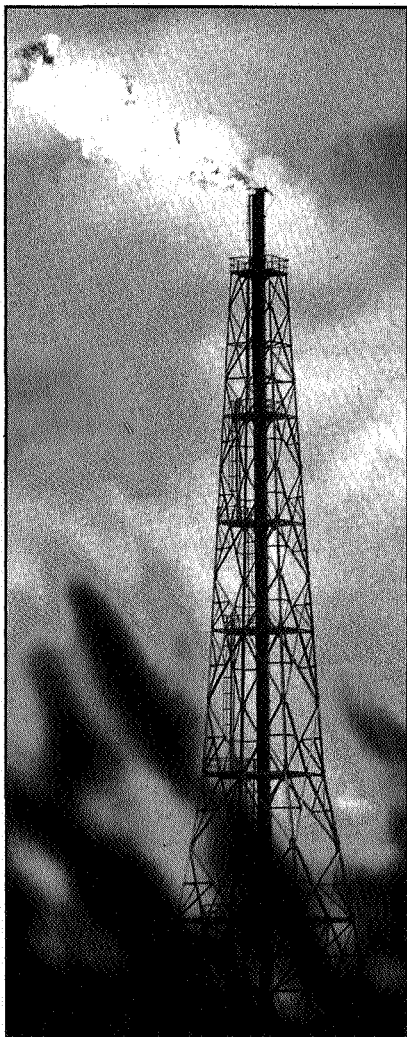

MET EEN 2E GROTE GASBEL KAN JE DE KERNENERGIE VERGETEN

Jan Abrahamse

In Noorderbreedte 1979-3 werd melding gemaakt van een nieuwe en grote gasvoorraad onder het bestaande Slochterenveld, dat op zich al tot één van de grootste gasvelden ter wereld behoort. Hoewel alle officiële instanties in alle talen ontkend hebben dat er een zeer groot veld op grote diepte (6000 meter) aanwezig is, zijn er vele aanwijzingen dat er op die diepte veel gas zit. Een van de opmerkelijkste zaken in deze is de gigantische opwaardering van het bestaande Slochterenveld op ruim 3000 meter. Deze opwaardering bedraagt sinds de eerste berichten in 1978/79 elk jaar honderden miljarden kubieke meters. Een veelvoud van bv. de gasvoorraad onder Ameland. Dit wijkt volledig af van normale opwaarderingen van andere – ook buitenlandse – gasvelden. Zo heeft minister Winsemius gezegd tegen medewerkers van de Waddenvereniging dat er veel meer gas in de diepe ondergrond van Groningen zit dan wordt gezegd. Dit wordt ook gesteld in het Pentagonrapport uit 1982 over alternatieve strategieën voor aardgas in West-Europa. Het hoofdzakelijk door de bekende Rotterdamse olie- en gasdeskundige Peter Odell geschreven rapport maakt melding van veel grotere voorraden dan het ministerie van Economische Zaken publiceert. EZ krijgt deze gegevens van de Rijks Geologische Dienst (RGD) die op haar beurt afgaat op de gegevens van de oliemaatschappijen. De Algemene Energie Raad (AER) die ook twijfels had over de cijfers heeft een extern onderzoek geëist naar de betrouwbaarheid van de RGD-gegevens, maar tot twee keer is dit door EZ (Terlouw) geweigerd. Alle informanten die kleine stukjes van de legpuzzel hebben aangedragen voor dit artikel wensen echter anoniem te blijven. Eén informant die vroeger een zeer hoge positie bekleedde bij een oliemaatschappij is echter uitvoeriger op vragen ingegaan.

De eerste melding van de 2e gasbel kwam uit de koker van de Waddenvereniging; dit betrof een boring in de lokatie Nieuw Scheemda. Was dit de eerste boring op grotere diepte?

In Nederland zijn er een stuk of acht van deze diepe boringen geweest. In Duitsland is al eerder geboord naar de formaties dieper dan 3000 m. Het gaat daarbij om de formaties die onder het Rotliegendes liggen in het Boven Carboon. Die liggen dan nog boven de steenkool waaruit al het gas komt.

De NAM heeft slechts toegegeven dat er drie keer op grotere diepte geboord is in Nederland en wel 1 keer in het Groningse te weten in Tjuchem, de andere waren in Winterswijk en het Brouwershavense Gat. Bij Tjuchem was geen gas gevonden, althans niet noemenswaard om dat te winnen.

Er is wel degelijk gas aangetroffen in Tjuchem en dat is ook wel bekend geworden via employés van de NAM. En bij de andere boringen tot op die diepte is ook gas gevonden onder het Groningse veld.

Wanneer wist men dat er gas op een diepte van 5-6000 m zat?

Uit seismisch onderzoek en uit diepe boringen. Al in de 20-er jaren heeft men diep geboord in Nederland door de Rijksdienst voor geologisch onderzoek onder leiding van Waterschout Van der Gracht en die heeft toen ook al verondersteld dat er gas zou zijn op grotere diepte.

Het Staatstoezicht van Mijnen zegt dat je met seismische onderzoeken de aanwezigheid van gas kunt vermoeden, maar uiteindelijk moet de betel uitwijzen of het er zit.

Dat is niet helemaal juist. Je kunt met seismisch onderzoek aantonen dat er gas zit, maar of het winbaar is of niet, is niet alleen afhankelijk of het erin zit. Het hangt er ook van af of het gesteente voldoende doorlatend is zodat het er gemakkelijk uit kan komen. Er zijn boringen be-

kend waarbij de poriën van het gesteente verstopt bleken te raken door bv. met kleine kleideeltjes dicht te slibben. Uit seismisch onderzoek in de Noordzee bleek ook duidelijk dat je gas op die manier kunt aantonen. Op basis daarvan zijn al ruim 10 jaar geleden gaswinningsconcessies aangevraagd, ik geloof door de Esso.

Men wil niet publiceren

Het Staatstoezicht van Mijnen beweert dat er gas in diepere ondergrond zou kunnen zitten, maar het is in Europa nog niet bewezen, wel bv. in de VS.

Het is gepubliceerd dat er in Duitsland gas in het Boven Carboon zit. In Petroleum Times var 15 september 1980 wordt melding gemaakt van 13 reservoirs in het Boven Carboon met de precieze samenstelling van het gas. De hoeveelheid is niet veel, maar ik begrijp niet dat het ontkend wordt.

Wat is er bekend van het onderzoek dat vanuit het Geologisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam indertijd is gedaan naar het Boven

Een van de Groningse gaslokaties

Carboon in Noord-Groningen.

Daar kwamen resultaten uit die men niet heeft willen publiceren. Dat speelde in de eind zestiger jaren: men heeft toen boommonsters onderzocht uit de diepere lagen.

Hoe moet ik me de verbinding tussen de diepere lagen op 6000 m en het Rotliegendes op 3600 m voorstellen?

Het gas komt naar boven via breuken in het gesteente. Door de gaswinning gaat het gesteente enigszins werken. Dat heet de nazakking.

Daardoor blijkt het gas gedeeltelijk naar boven te kunnen ontsnappen.

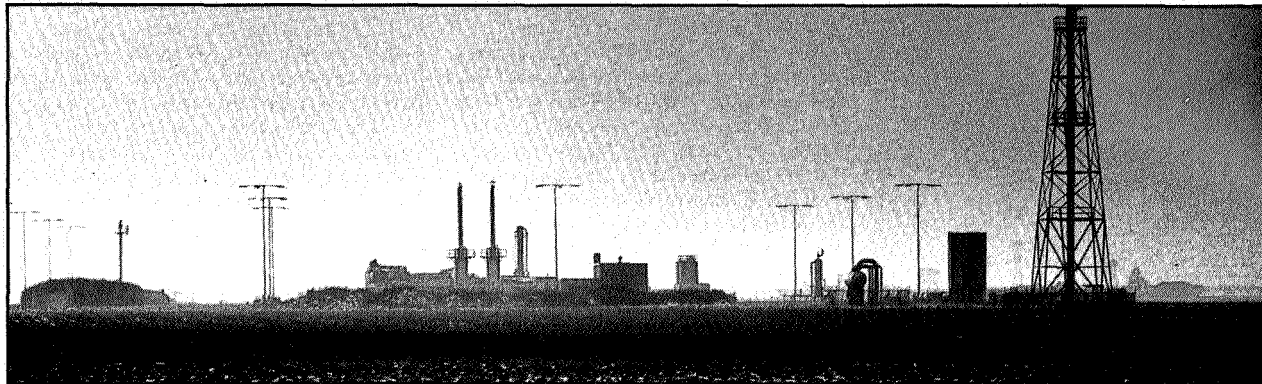
Is het bekend hoeveel gas daar zit?

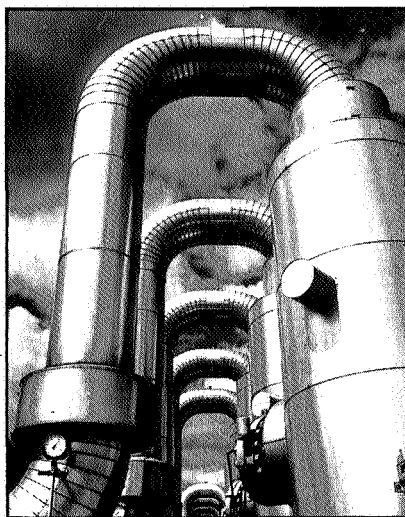
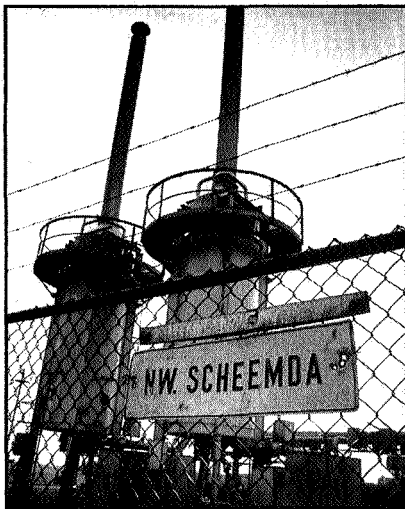
Dat is moeilijk te schatten op dit moment, maar wel is bekend dat de hoeveelheid onder Oost-Groningen aanzienlijk groter is dan in het bekende Groninger veld. Dat heeft u ook al kunnen afleiden uit het feit dat het Groningse veld geweldig is opgewaardeerd. Dat ging bijna ieder jaar, na 1978, toen er voor het eerst over de zogenaamde 2e gasbel werd gesproken, met vele miljarden m³. Dat is niet een normale bijstelling: het betekent dat er veel bij gekomen is uit diepere lagen.

Daar doorheen speelt de theorie van de Leidse

geoloog Schalke, die heeft het over het zogeheten nakolingseffect, dat betekent dat gasvoorraden die onder het Rotliegendes liggen de bestaande hoeveelheden aanvullen. In de memorie van toelichting op de invoering van de heffing van de meeropbrengsten van het gewonnen aardgas spreekt men over satellietveldjes binnen de concessie Groningen. Is de opwaardering van het Slochterenveld niet het gevolg van deze veldjes? Nee, daarvoor zijn deze te klein. Dergelijke grote hoeveelheden komen van veel dieper, uiteindelijk vanuit de steenkool die er diep onder zit. De AER wilde via EZ een verzoek doen aan het bureau Van Meurs in Canada om een expertise te laten verrichten naar de hoeveelheid gas van kleinere velden. Dit is echter afgewezen. De reden was dat men geen belang had bij het onderzoek naar kleinere veldjes. Voorts is er binnen EZ een stroming om het gas snel uit te verkopen en die stroming wilden ze niet in de kaart spelen.

De enige plaats waar het zin heeft om te kijken is bij Slochteren, want dat het gas daar zit is geen toevaligheid. Dat heeft te maken met de structuur van de ondergrond. Je hebt aan de ene kant een goede afdekking van het gas en aan de andere kant een goede toelevering. Die

grote toelevering heeft te maken met de structuur van de ondergrond.

Vulkaan onder Slochteren

5 jaar geleden kwamen de eerste berichten over de 2e gasbel en steeds opnieuw worden er nieuwe gegevens aangeleverd van informanten die niet met name genoemd willen worden. Zo hoorde ik onlangs dat op grote diepte onder Slochteren het gas zou zitten op de hellingen van een vulkaan.

Dat is juist, die vulkaan ligt daar en je kunt hem zien op seismische profielen en dat verklaart ook waarom zo'n gasveld er zou zitten; op de hellingen met de lagen die er tegenop liggen, krijg je plaatsen waar het gas zich kan ophopen.

Wordt er momenteel in Wildervank op grote diepte geboord? Men is daar nl. bezig met erg zwaar en veel materieel, althans volgens een informant.

Dat weet ik niet, omdat ik daar nu geen gegevens meer over krijg. Als het zwaarder materieel is dan bij boringen in het Rotliegendes, dan kan dat erop wijzen, dat men diepere boringen doet. In Nederland is dat niet zo gemakkelijk vast te stellen, omdat 3600 m ook al een diep gat is, maar als je kijkt naar de boortorens in gebieden, waar men tot een paar 100 meter diepte gaat, zijn dat maar kleine torentjes. Je kunt het ook zien aan het aantal boorbuizen. Als je die zou tellen, kunt u zo de diepte berekenen.

Op een bijeenkomst van de Gasunie werd in de wandelgangen verteld, dat een Amerikaans bureau in opdracht van de NAM een rapport zou hebben geschreven over de werkelijke hoeveelheden onder het Slochterenveld.

Ik weet van het bestaan, maar ik heb het nooit gezien.

Veel gas is politiek onbruikbaar

Waarom worden voorraden altijd zo laag ingeschat?

Aanvankelijk heeft men überhaupt niet willen toegeven dat er veel gas onder het Groningse veld zat. We hebben altijd van buitenlandse geologen moeten horen hoeveel er precies zat. En dat is nog steeds zo. Nog altijd worden de voorraden lager geschat dan de werkelijkheid, omdat dat een wijziging zou betekenen in de Nederlandse energiepolitiek. Als het bekend wordt dat er een groot gasveld onder het Slochterenveld zit, dan kunnen we de kernenergiediskussie wel helemaal sluiten. En dan wordt het steeds moeilijker alsmaar de gasprijs te verhoogen.

Maatschappijen willen natuurlijk alleen contracten afsluiten voor die gashoeveelheden waarvan ze helemaal zeker weten dat ze ze kunnen leveren. Maar het is ook zo, dat als je veel hebt, de prijs onherroepelijk lager wordt. Over de gasafzet wordt verschillend gedacht. Er zijn drie richtingen. De eerste is: het gas vasthouden, want men kan het later beter verkopen of zelf gebruiken. Dat betekent dat je nu gas importeert uit Noorwegen, Algerije of Nigeria. De tweede richting zegt, je moet het gas uitverkopen, dat is in het begin van de 60-er jaren geweest, maar ook nu leeft die gedachte weer. De derde denkrichting zit daartussen in, dwz. wel wat bewaren, maar ook verkopen. Dit betekent dat grote hoeveelheden aardgas politiek niet te gebruiken zijn.

Waarom voert men tegenwoordig in Nederland de politiek van de kleine aardgasvelden?

Dat doet men om aardgas in het Groningse veld in voorraad te houden. Als je de kleine veldjes laat liggen en in moeilijkheden komt, zijn deze moeilijker te exploiteren; er gaat minstens een jaar overheen voordat je kunt gaan produceren en dat kan te laat zijn.

Dat is dan nu toch ook zo.

Dat is juist, maar nu wordt het betaald. Als je het nu doet, heb je het geld binnen.